

22.3.65, יום ב' יח' אדר ב'

בא הנה בבוקר בר זוהר. הגיש לי שורה של שאלות. עניתי רק על חלקן.

הוא יוצא מחר לפריס ל-4-5 שבועות.

אחריו בא סנחס לפיד. יבוא אצלי עוד מעט הרמן שניידר, שליח "השפיגל"

השבועון הנפוץ ביותר בגרמניה (הצי מיליון). הביא לי כמה גליונות. בגליון

מיום 24.2.65 שיחה עם נאצר ועם שמעון פרס, ובעמוד 28 המונח אדנאור וחמונתי

בפגישתנו במלון ולדורף אסטוריה (מרס 1960). לפי דברי שניידר השיחות בין

בירנבך ובין שנער הגיעו במחציתן להסכם. גם שנער וגם בירנבך מרוצים ומקווים

שיושב הסכם מלא. הגרמנים נפגעים ע"י הרגש שהיהודי שמחנגד ליחסים חקינים.

אמרתי לו שאני שולל הניגוד בין הרגש ובין ההגיון. יש ניגוד בין העבר ובין

העתיד. המשטר הנאצי חלף. לא נשכח מעלליו, אבל לא נוכל להחיות ששת המיליונים,

ובינחיים יש גרמניה אחרת. סיפרתי לו מה שאמר לי פה בשדה בוקר פרופ. ביהם

לפני 12 שנה, כששאלתי אותו אם ייתכן שהנאציסם יחזרו. תשובתו היחה שאין

וודאות שלא יחזרו. אולם מאז נשתנו הדברים. אני בטוח שלא יחזרו, משני כעמים:

הל שנוי בעם הגרמני, הל שנוי בעולם. אירופה אינה חולשת עוד על העולם, ושום

עם אירופאי (פרט לרוסיה) אינו יכול לחלוט עוד על שלטון עולמי. ימי נפוליון

הגדול, ימי שלטון בריטניה בימים וימי החלום הגרמני בסוף המאה הי"ט ובראשית

המאה הכ" על שלטון עולמי גזו ולא ישובו, ואין שליטי גרמניה של היום דומים

לנאצים, אם כי יש נאצים בגרמניה. שניידר שאל אם אני אגיד זאת בפומבי.

אמרתי לו יתכן. זה רק קיבלתי הסטינוגרמה מהוויכוח בכנסת. הרוב הגדול הצביע בעד יחסים, בין המצביעים היו גם סיעות האופוזיציה. רק הימין והשמאל מתנגדים, ויתכנו בחדשים הראשונים דברים לא נעימים - הורדת הדגל הגרמני, הפרעה להמנון, אבל זה יעבור. ההפגנה של בגין הייתה - כך סיפרו לי - דלה. היה לי רושם כי מכאיב לשניידר היחס הנפשי השלילי לגרמניה, יחס של השפה מוסרית. סיפרתי לו על השיחה שהייתה לי אחמול עם גרמניה המדברת עברית, שהייתה בישראל משנת 1941 עד 1952, ולימדה אנגלית ברחובות ולמדה עברית. בינתיים בא ב"כ ה"לא סטמפא (הגיעה שעה ארבע ויצאתי לצעדה עם שני המלווים שלי. בדרך התקדירו השמים, ובדרך חזרה פרצו רעמים וברקים והחחיל גשם - לא רחוק מהבית בא לקראתנו רכב של סטודנטים ירושלמים, הוסיבו אותי במכונית ושבתתי הביתה בשגשם ניחף) - שניידר שאל מדוע איני בא לגרמניה. אמרתי לו א - אין לי צורך ועניין מיוחד, ב - איני אוהב לבוא לארץ שאיני יודע לשונה. משום כך לא ביקרתי עדיין באמריקה הלטינית, אם כי נדרשתי כמה פעמים. אמר יתכן שאדנאור יבקר בארץ ויזמין - אמרתי שאם יהיה צורך בכך אסע לגרמניה. היה אתו מקלט והכל נרשם, יותר משאני רושם, כי לא רשמתי כלום בשעת השיחה.

אחריו נכנס פרופ. *Carlo Casalegna* ואשחז בלוית פרטו כמחרגם.

האורח אינו מדבר אנגלית ופרטו היה מחרגם. הוא שאלני מתי הייתה השעה הקשה ביותר שלי. אמרתי לו כשהוחלט בעצרת האו"מ על הקמת המדינה וידעתי כי פירוש הדבר החקפה נגדנו של כל צבאות ערב. סיפרתי על ההתכוננות שהתחלתי בה מיד לאחר המלחמה רכישת מכונה לחקשית נשק ורכישת נשק בציחיה ובצרפת. סיפרתי לו על

ראשית ההתישבות לפני כחשעים שנה, כי הוא החזקש שאני כוננתי המדינה. בחרנו

אפשרות של שלום. אמרתי לו דעתי - זה חלוי בהפסקת המלחמה הקרה.

הם אכלו אתנו בחדר האוכל של הקבוץ. לדבריו עומדת הקואליציה באיטליה

להחפורר ובראש הממשלה כנראה יעמוד פנמני. לא ברור אם יסדר קואליציה שמאלית

או ימנית. הוא מסוגל גם לזו וגם לזו. - הוא שאלני על הנסיגה מסיני. סיפרתי

לו מה שאמרתי לממשלה כשהצעהי לפלוש לסיני - והמאבק נגד הנסיגה נמשך 4 חדשים.

- מיטיה (קריצמן) שלח לי על ידי בתי שני כרכים של שנתון מדעי ברוסית

(כנראה מופיע בכל לשונות אירופה ואולי גם סינית, כי המו"ל הוא אונסקו) בשם

משנת 1962 ומשנת 1963 (המו"ל הוא :

יחד עם אקדמית המדעים של בה"מ. בהקדמה הרוסית נאמר שלא כל כותבי המאמרים הם

מטריאליסטים עקביים, והרבה קוראים לא יסכימו כמובן עם ההנחות הפילוסופיות של

כמה מהכותבים שמעבר לגבול".

23.3.65, יום ג' יס' אדר ב'

יצאנו אה"צ לחל-אביב למגישה עם חברים בערב בביתי. הבאתי לחיים רשימה

ח' מהסדרה החדשה. מתברר שהוא לא קבל רשימה ז' ששלחתי לו שלשום ע"י אחד החברים,

שאיני זוכר מיהו. גם פולה ראתה שמסרתי לו החומר והמכתב ואינה זוכרת מיהו.